

Abeniardà (Inca), V. Beniardà

ABIAR, -BIAT, -BIAC

Hi ha bastantes partides rurals d'aquest nom en el Migjorn i cap al mig del P. Val. Ens intriga i interessa veure que van quasi sempre proveïts d'article, i en plural. Marques clares d'un previ ús apel·latiu: això i llur repetició no deixa d'animar l'esperança de donar-hi una explicació etimològica. Són de zones més aviat rústiques i muntanyoses a cada un dels termes. L'Abiar al Poblenou de Benitatxell (Ll. xxxiv, 69.1), *Els Abiars* a Xàbia (xxxiii, 189.22). Un *rajal Abiar* (més avall *rahal Alabiar* o *rahal Areyç*) figura en el *Rept.* de Val. (364) però en el terme de Barxeta que no és gaire prop d'aquells dos. Es podria endevinar que sigui un successor del ll. APIARE, que en aquesta forma o en la lleu variant APIARUM, derivat com és d'APIS, ha restat com a nom del rusc d'abelles en oc. antic *apier*, *apchier*, fr. ant. *achier*, i especialment en els parlars del NE., de Normandia a Valònia ((Gilliéron, Wartburg, M.-L., REW 521); però també del pl. APIARIA n'ha restat prolongament en els nostres grossos noms de lloc *Piera* i *Pira*; encara que en aquests dos noms, com sempre en fonètica catalana, la P del nexa -PI- resta sempre sense sonoritzar, en fonètica catalana aquells són en zona fortament arabitzada, on tota p es torna b.

Però evitaré aquest error tan especídic cridant l'atenció cap a la variant *Abiats* en què trobo aquest nom en un terme municipal veí, el de Pego (sense article aquí?, xxxiii, 109.10); i es reforça això amb *Els Abiats* (ja més lluny, a Nules, xxix, 188.13). Car, tant se val: -ts sovint s'altera en -cs per una ultracorrecció vulgar. I *Abiats* ja es veu que ve del color del terreny (blanquinós en aqueixos llocs): de l'àr. *abyad* 'blanc' (el masculí de l'adj. que ha donat *Albaida*); tal com en el nom del *Guadalaviar*, o alt Túria. En aquells primers tenim el so exòtic del *ḍ* àrab, mal imitat com -r.

ABIÓ

Partida de la vall de Xixona, que deu ser paratge d'aigües (corrents o sorgents, no em consta ara, car no en tinc nota completa a l'abast), xxxv, 88.1. Guiat per la terminació de noms semblants, endevino que és un compost de l'àr. *ʿuyún* plural de *ʿain* 'font, deu d'aigua', tan productiu en toponímia de les nostres terres meridionals, també molt en singular. Del plural, recordem *Alió* < *al-ʿuyún*; *Massalió* < *manzil al-ʿuyún* 'l'hostal de les deus'; el riuet *Monilleó*, una mica alterat per etimologia popular *mont-*, perquè neix entre grosses serres, de *mā* 'l-ʿuyún' 'l'aigua de les deus'. En *Abió* el primer component pot ser de la primitiva arrel aràbiga *ʿbb* 'xarrupar, beure, omplir-se d'aigua', en *RMa*, *ʿabba*, articles «haustus, sorbere». A la fonda vall de Xixona recordo diversos clots i còrracs sense

sortida aparent. Endevino, doncs, que és *ʿabb ʿuyún* 'engoliment de fonts'. Faltaria completar la informació.

Ablora (Miravet), V. Villores

ABRERA, V. BREDÀ

AÇANUI

Poble de la Llitera. Parlar català, amb pocs trets de transició cap a l'aragonès, per als quals veg. E. T. C. II, 53.

PRON. MOD. Allí i a la rodalia, on es distingeix la ss de la ç, donant a aquesta el so de z castellana, es pronuncia el nom amb aquesta última (θ), però dient més aviat *θanúí* (6 vegades) que *θanúí* (1). Cobla tòpica (de pobles veïns malèvols): *D'Açanui hasta Déu ne fui, / a Pilzà, poca gent hi va*. Intel·ligents impressions d'un vivaç visitant, en J. M. Espinàs, *Viatge a la Llitera*.

DOC. ANT.: «--- in Açannui» a. 1116 (SerranoS., *NHRib.*, 264); *Azauue* [lleg. *Azanué*] a. 1124, sit. junt amb Llaguarres, col·le. Moreau, vol. LI; *Cenuy* 1279 (*Rat. Decim.* I, 144); *Canuy* 1280 (ibid. 127); «emptione castri de Çanuy» a. 1280 (Reglà, *Lucha por Aran*, p. 7); «el infante D. Pedro compró a Zanuy a las monjas de Sijena» a. 1348 (Moner, *Bibl. Escr. Rbg.*, 184); ell mateix ens en dóna dades en la forma *Zanuy* amb dates de 1347, 1348, 1374 i 1400 (ib. pp. 179 i 177) i c. 1440 (p. 227), i diu que en les corts de 1429 surt en la forma *Azanuy* (pp. 197ss.); *Açanuy*, amb 54 focs en el fogatge de 1495; lugar de *Zanuy* a. 1554 (Moner, o. c., 68); *Zanuy* c. 1470 (B. A. E. C. XI, 112), i 1620 (ib. XI, 123). Observem que els impressors de Moner i d'aquests censos canvien sistemàticament la ç en z.

Convertit en NP, *Sanui* ha aconseguit gran difusió i en part ha tornat a convertir-se de nou en NL, a Lleida, Àger (*Torres de Sanui*), Moror i altres pobles del Pallars. Un *Miquel d'Asanuy*, que figura en un doc. de Xàtiva de 1280 (MtzFdo., *DocValACA* II, 946), és ben probable que provingués dels auxiliars ribagorçans a la conquesta de València. Com que en tots aquests, i en la major part de la documentació antiga del nom del poble, i també en la pronúncia local moderna, el nom apareix sense A-, és probable que aquesta inicial sigui deguda a una aglutinació relativament moderna. Tanmateix, el caràcter espontani, tant català com castellà, d'aquest fenomen, l'arrelament considerable que ja ha obtingut en el nom del municipi, i també la dificultat pràctica que oferiria una Ç inicial i majúscula, ens han de fer decantar per respectar aquesta aglutinació en la nostra grafia normalitzada.

ETIM. Evidentment pre-romana. Però el caràcter postís de la A- obliga a negar que pugui tractar-se d'un derivat del NP ATTIANUS, com voldria Rohlfs, d'ACIENUS o de res de semblant. Car d'altra banda ha resultat infundada la teoria de Rohlfs que els noms en